

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 14/2013 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (RP 129/2013 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

- expert Tarja Arkio, Akava ry
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- juridisk ombudsman Harri Hellstén, Företagarna i Finland
- expert Marja Tallavaara, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Liisa Holopainen, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Suvi Onninen, Folkpensionsanstalten
- sakkunnig Jarkko Lahtinen, Finlands Kommunförbund

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Adoptivfamiljer rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om hemvård och privat vård av barn ändras så att den partiella vårdpenning som betalas till en förälder eller en annan vårdnadshavare med ett barn under tre år ersätts med en ny flexibel vårdpenning. Förmånsbeloppet är indelat enligt mottagarens genomsnittliga arbetstid i två nivåer. Det lägsta beloppet är 160 euro och det högsta 240 euro i månaden. Den flexibla vårdpenningen, liksom den partiella vårdpenningen, betalas ut till personer som är anställda i arbets- eller tjänsteförhållande samt till företagare och lantbruksföretagare. Till skillnad från den partiella vårdpenningen betalas den flexibla vårdpenningen också till stipendietagare.

Villkoren för att få partiell vårdpenning är oförändrade under barnets första och andra läsår inom den grundläggande utbildningen samt under läsåret innan barnet börjar i läropliktsskola, om barnet då som läropliktigt deltar i förskoleundervisning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt, kvarstår rätten till partiell vårdpenning.

ning till utgången av barnets tredje läsår inom den grundläggande utbildningen. Den partiella vårdpenningens belopp, 96,41 euro per månad, är likaså oförändrat.

Propositionen har samband med budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Det är en viktig reform att propositionen medverkar till bättre möjligheter att kombinera arbete och familjeliv genom att familjerna ska erbjudas nya och mer flexibla sätt att ordna omsorgen av barn under tre år. Reformen ska motivera småbarnsföräldrar att frivilligt arbeta deltid med hjälp av en flexibel vårdpenning. Deltidsarbete i stället för frånvaro från arbetslivet förbättrar kvinnornas ekonomiska situation, balanserar upp ansvaret i familjen för att ta hand om barnen och gör arbetslivet mer jämställt. Samtidigt blir det mer motiverande att arbeta deltid, ökar utbudet på arbetet och stiger sysselsättningen.

Också företagare och lantbruksföretagare ska få både vårdpenning och partiell vårdpenning. Den flexibla vårdpenningen är betydligt högre än den partiella vårdpenningen. Därmed får företagare bättre ekonomiska möjligheter att mer flexibelt kombinera familjeliv och företagsamhet. Vårdpenning, men inte partiell vårdpenning, ges också ut till stipendietagare.

I själva verket betyder reformen att fler har möjlighet att få partiell vårdpenning. I dag har uppskattningsvis knappa hälften av de som får stöd för hemvård kvar sin anställning. Den nya förmånen är ett alternativ för dem inte har någon anställning, men som vill ta ett deltidsjobb. Den flexibla vårdpenningen kan ges ut genast när den nya anställningen börjar eller när en gammal anställning återupptas. Det kommer att vara mer lönsamt att återvända till ett deltidsjobb än det är nu.

Reformen förväntas locka i synnerhet kvinnor som tar hand om sina barn på heltid att ge upp stödet för hemvård och i stället ta ett deltidsjobb och flexibel vårdpenning. Regeringen räknar med att det finns cirka 2 400 sådana perso-

ner. Dessutom räknar regeringen med den flexibla vårdpenningen kommer att locka ungefär 500 personer att sluta arbeta heltid och i stället arbeta deltid.

Det är mycket svårt att beräkna hur många som kommer att byta från heltid till deltid till följd av reformen, påpekar utskottet. Allt beror på hur mycket deltidsarbete det finns för småbarnsföräldrar på arbetsmarknaden. Intresset för att deltidsarbeta dämpas i viss mån av arbetslagstiftningen och arbetslivsrutinerna, som inte i tillräckligt hög grad stöttar småbarnsföräldrar att frivilligt arbeta deltid. Unga kvinnor har ofta tidsbegränsade anställningar och de har då inte rätt till arbetstidsförkortning när de tar heltidsanställning, om de inte uppfyller kravet i arbetsavtalslagen, det vill säga att de varit anställda av samma arbetsgivare i sex månader de senaste tolv månaderna, och inte kommer överens om kortare arbetsdag med arbetsgivaren.

Regeringen bedömer att behovet av och efterfrågan på kommunal barnomsorg ökar och att kommunernas barnomsorgsutgifter stiger med 36 miljoner euro. Kommunernas kostnader för stöd för hemvård beräknas minska med knappa sex miljoner euro. I dagsläget kan man bara bära vägledande bedömningar av hur många som kommer att välja flexibel vårdpenning. Därför är det möjligt att behovet av kommunal barnomsorg och kostnaderna ökar mer än vad som sägs i propositionen i och med att den partiella vårdpenningen är högre vid flexibel vårdpenning. Det är angeläget att det noga följs vilka effekter reformen har för förvärvsfrekvensen bland småbarnsföräldrar och på kommunernas kostnader och att behovet av ändrad lagstiftning bedöms utifrån resultaten.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 16 oktober 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Laila Koskela /saf
Merja Kuusisto /sd
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Lasse Männistö /saml
Hanna Mäntylä /saf

Annika Saarikko /cent
Hanna Tainio /sd
Anu Urpalainen /saml
Anu Vehviläinen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv (delvis)
Erkki Virtanen /vänst
ers. Ari Jalonen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår ändringar i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Den partiella vårdpenningen för föräldrar eller någon annan vårdnadshavare med ett barn under tre år ska ersättas med en ny flexibel vårdpenning. Förmånen är uppdelad i två belopp beroende på den genomsnittliga tiden i arbete per vecka.

Vi i Centern är positivt inställda till den flexibla vårdpenningen som ger familjerna större valmöjligheter. Det är viktigt att familjebidragen i vårt sociala trygghetssystem följer sin tid och kan tillgodose behoven i dels familjernas vardag, dels ett föränderligt arbetsliv.

Men Centern är kritiskt inställd till kostnads-effekterna av propositionen och till hur lagberedningen och administrationen har ordnats. Vi i Centern håller med Kommunförbundet och Företagarna i Finland om ifrågasätter om kostnads-effekterna är rätt beräknade. Konsekvenserna för den kommunala ekonomin bedöms inte tillräckligt heltäckande.

Regeringen räknar med att 2 400 föräldrar som tar hand om sina barn hemma kommer att ta deltidsjobb och få flexibel vårdpenning. Vidare räknar man med att ungefär 500 personer slutar arbeta heltid och i stället tar deltidsjobb och flexibel vårdpenning. Den arbetsgrupp som står bakom propositionen utgår från att den sannolika effekten är att en del av dem som nu tar hand om sina barn hemma kommer att ta deltidsjobb och få flexibel vårdpenning. Det innebär samtidigt att anslagen till stöd för hemvård minskar och skatteinkomsterna ökar. Samtidigt är det förstås möjligt att en liten del av de heltidsarbetande föräldrarna till barn under tre år börjar arbeta deltid och får flexibel vårdpenning.

Bedömningen av bidragstagare bygger på alltför osäker dokumentation. Det är kommunerna som ska driva igenom reformerna och det blir ohållbart för deras ekonomi om propositioner avsiktligt bygger på alltför låga siffror för antalet bidragstagare.

Just nu drabbas barnomsorgen av många reformer, men det saknas adekvata bedömningar av de sammantagna effekterna för personalen och vardagen på daghemmen och hur allt fungerar. Barnomsorgen ruskas om ordentligt just nu av förslaget om kvotering av stödet för hemvård, som ingick i regeringens strukturreformer, timbaserad avgift, den flexibla vårdpenningen, begränsning av den subjektiva rätten till barnomsorg och av många andra reformer som kanske ingår i den kommande lagen om förskolepedagogik. Reformerna saknar en röd linje. Det är förvirrande att regeringen drar upp stora linjer för den framtida barnomsorgen samtidigt som undervisnings- och kulturministeriet bereder en lag om förskolepedagogik.

De nya strategierna för barnomsorgen kan på sikt tillgodose familjernas behov och rentav generera en del besparingar, men de är uppbyggda på antaganden. En sak är i vilket fall som helt säker, nämligen att kommunerna som redan nu tampas med ekonomiska problem på grund av neddragningar i statsandelarna och krympande skatteinkomster får svårt att verkställa förslagen. Propositionen bedömer inte i tillräckligt hög grad behovet av deltidsanställda ur arbetsgivar-nas perspektiv eller undersöker på vilken arbetsmarknad de föräldrar som övergår från stöd för hemvård till flexibel vårdpenning kan tänkas få jobb.

Beträffande den propositionen vill vi i Centern också uttrycka vår oro för hur lagberedningen är ordnad administrativt. Vi kan inte godta att regeringen Katainen flyttat ärenden mellan förvaltningsområden och att också den här propositionen har beretts av social- och hälsovårdsministeriet utan någon som helst koppling till det närliggande förslaget om timbaserad avgift som regeringen beslutat om den här perioden. Statsförvaltningen saknar en samlad syn på småbarnspedagogiken och därmed också på olika former av barnomsorg. Vi i Centern föreslår att

småbarnspedagogiken ska behandlas och ses i ett övergripande och brett perspektiv för att stärka den samlade bilden av barn- och familjepolitiken. Det betyder att frågorna inte får vara underställda fler än ett ministerium.

Varje barn och varje familj har rätt till fungerande barnomsorg. Småbarnspedagogiken måste ses som ett integrerat system och ändringar bör inte göras utan hänsyn till alla delar. Som det är nu får riksdagen delreformer att behandla trots att det samtidigt pågår stora reformer av småbarnspedagogiken.

Förslaget

Vi föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande.

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att de totala effekterna av den flexibla vårdpenningen bevakas noga, nämligen antalet bidragstagare, familjernas inställning och kommunekonomin. Dessutom förutsätter riksdagen att den övergripande reformen av lagen om småbarnspedagogik avancerar snabbt och att lagen föreläggs riksdagen snart.

Helsingfors den 16 oktober 2013

Juha Rehula /cent
Annika Saarikko /cent
Anu Vehviläinen /cent